

שנינו במשנה: המוכר את הספינה מכר את התורן... ואת כל המנהיגין אותה.

אמר [פירש] רבי אבא: אלו המשוטין שלה, שאף המשוטים הם מעיקר תשמישי הספינה.

ומביאה הגמרא ראייה לכך שאכן המשוטים הם מעיקר תשמישי הספינה: (11) וכן כשניבא הנביא יחזקאל על חורבנה של צור, והמשיל אותה לספינה, הוא מונה שם את תשמישי הספינה וכליה.

ושם [יחזקאל כו ו] הוא אומר: "אלונים מבשן עשו משוטיך". אם כן מסתבר ש"וכל המנהיגין אותה" במשנתנו, בא לרבות את המשוטים.

ואי בעית אימא: יש ללמוד שמשוטים הם עיקר הספינה, מהכא [שם כט]: "וירדו מאניותיהם [כאשר תטבע "ספינת צור"] כל תופסי משוטי". (12)

תנו רבנן: אדם המוכר את הספינה, (13) מכר עמה את האיפכלה [כבש הספינה] שעולים

ובשיטה מקובצת בשם הרא"ם פירש: חבלים שבהם מושכין הספינה ומכניסים אותה לנמל. וביד רמ"ה כתב שמשוטים הם העצים שבה מנהיגים את הספינה בשעה שאין רוח מצויה להוליתה, וספינות שאין להם קלעים [מפרשים] עושין להם כן. אם כן יש לומר: סלקא דעתך אמינא, בספינה שיש לה מפרשים, אין המשוטים עיקר הספינה, היות וברוך כלל מצויה רוח להוליך את הספינה, וקא משמע לך, אף על פי כן מעיקר תשמישי הספינה הם.

12. א. כאשר תטבע "ספינת צור" אומר הנביא: "וירדו מאניותיהם כל תופסי משוט מלחים כל חובלי הים, אל הארץ יעמודו". [פירש רש"י: אל הארץ יעמודו — מה לנו עוד באניות, להיכן נוליך סחורה עוד]. משמע, שעיקר יושבי הספינה הם תופסי המשוט והחובלים [הם מושכי חבלי המפרש לכווננו אל מול הרוח, ראה בפירושו הרד"ק שם ח].

ב. כתב ב"עין אליהו": יש נפקא מינה לדינא בין שתי הלשונויות, דלפי האיבעית אימא דיליף מקרא דוירדו, בודאי גם האנשים — תופסי המשוט, הם בכלל המכירה.

13. בפשוטו מיירי כשמכר את הספינה בסתם,

תעגנה — לשון איסור וכלוא, כמו [תענית יט א]: עג עוגה ועמד בתוכה. ויש פותרים לשון עיגון, ולא יתכן, שאם כן היה לו לינקד הנו"ן דגש, או לכתוב שני נוני"ן.

11. כתב הרשב"ם: אלמא עיקר הספינה, על ידי שתופסין משוטות, דסלקא דעתך אמינא חבלים המושכין את הספינה ליהוי עיקר מנהיגין, אבל משוטות לא מזדבני, קא משמע לך.

ובתוספות הרא"ש כתב: דלא תימה כיון דלא מחברי לספינה אינם כשאר דברים הנזכרים במשנה המחוברים לספינה, אלא בחבלים הקשורים לה מיירי.

וחבלים אלו, אין לפרש דמיירי בספינה שמובילים אותה על ידי בני אדם או בהמות המהלכים ביבשה [השוה לדברי הרמ"א אורח חיים רמח ב], כי אין זה שייך אלא בספינה המהלכת בנהר, ולא בספינה השטה בים, ופרשה דיחזקאל מיירי בספינה ההולכת בלב ים. [ראה שם פסוק כו וברש"י].

וכמו כן אין במשמעות דברי הרשב"ם, אותם חבלים שנקשרים אל המפרש כדי לכווין אותו אל מול הרוח, וכדי להשיט את הספינה בכיוון הנכון. [ראה "מצודת דוד" ישעיה לג כג ורש"י יחזקאל כז ה — ו ובהערה הבאה].